

4. EL TERRITORI, LA NATURALESIA I L'HABITAT DISPERS

En aquesta part dels estudis d'informació previs a la revisió es vol reflectir que el territori no és un sistema material i d'energia acotat, tancat en sí mateix i només descomposable en àmbits o zones.

Com el nucli urbà, es tracta d'un conjunt de sistemes, amb relativa independència, on els fluxos d'interrelació no s'acaben en el territori del terme municipal. Ens referim tant als sistemes de desestabilització de terrenys i erosió, com als sistemes de l'aigua, la vegetació, l'agricultura, la circulació, el poblament, usos residencials i no residencials etc.

En aquest context són importants les superposicions i impactes entre els sistemes diferents

4.1. El terreny. Geologia, Geomorfologia.

La part del terme classificada com a sòl no urbanitzable es divideix en dues àrees separades pel marge que precisament limita el nucli urbà d'Almacelles.

La divisió en dues àrees separades per un talús que té un fort impacte en el paisatge, no implica que els fluxos entre elles no siguin importants. Hi ha fluxos de vehicles a través dels camins i carreters que estructurin aquesta part del territori. Però també són importants els fluxos hídrics

Entre els treballs d'informació s'ha detallat aquesta estructura dels terrenys en tres plànols, on es detallen les corbes de nivell, la geologia i la geomorfologia.

Paral·lelament, a l'Estudi Ambiental annex s'acaba de detallar aquesta estructura dels terrenys.

És important de tenir en compte que, a Almacelles, la forma, les regularitats i les variacions pròpies del terreny sovint estan emmascarades per les transformacions posteriors.

4.2. La vegetació.

Sobre la base de l'estudi anterior s'han estudiat les formes de vegetació i als tipus de paisatge vegetal. En un paisatge tan humanitzat com el d'Almacelles, aquestes formes del paisatge vegetal només fan referència als camps de regadiu.

Els elements del paisatge són els del sistema agrícola, és a dir: camps, camins, sèquies, canals, etc.

Els marges i discontinuïtats entre les dues planes i els petits turons característics del paisatge d'Almacelles són una excepció en aquest sistema. Una excepció en aquest paisatge.

A l'estudi ambiental s'ampliaran totes aquestes consideracions.

En el plànols d'ordenació sèrie 6 es detallen els Forests d'utilitat pública i les àrees on hi ha petites masses de vegetació.

4.3. Les malles de camins.

Un dels sistemes urbanísticament més importants d'aquesta part del pla és la malla de camins rurals. Una malla que s'ordena seguint camins principals radials des del nucli urbà.

La cartografia detallada dels camins és important per a fixar els tipus de teixits agrícoles i també per a dissenyar les opcions d'estructura.

En els plànols sèrie es detalla aquesta estructura de camins, diferenciant els camins estructuradors principals, on el pla ha de posar més atenció, dels altres secundaris.

4.4. La malla de canals de reg.

El territori agrícola fou totalment transformat a través del sistema de reg, que té l'origen en el Canal d'Aragó i Catalunya i que desaigua a través de La Clamor. És un territori completament humanitzat, que té la base estructural principal en el sistema de reg.

En aquest reg hi ha diverses sèquies principals que tenen incidència en els processos d'urbanisme.

En els plànols sèrie 6, es detalla l'estructura de regadiu, dibuixant les sèquies principals i secundàries, les basses i el canal.

4.5. Determinació de teixits agraris.

A partir de la superposició dels tres sistemes anteriors es poden definir diversos teixits agraris, en els quals hi ha evidents constants d'articulació dels elements del sistema, terreny, camins, sèquies. Així com també l'estructura de la propietat.

En el POUM, seguint la metodologia de la desagregació del territori en peces, que s'ha utilitzat tant en el sòl urbà com en el no urbanitzable, no es detallen els teixits, encara que la configuració variant dels diferents elements component es pot seguir detalladament en la corresponent cartografia.

4.6. Les estructures del poblament

És un dels problemes principals del pla en sòl no urbanitzable. Cal tractar detalladament el tema de la solució del seu impacte ecològic i de paisatge en el territori.

La Llei d'Urbanisme exigeix un catàleg cases rurals en sòl no urbanitzable a efectes de la seva conservació i millora. En el nostre cas, atesa l'estructura del poblament històric i la qualitat relativa de les edificacions disperses actuals aquest catàleg no tenia sentit. Per això s'ha substituït per un simple inventari d'edificacions existents, que només té sentit informatiu.

S'assenyalen, diferencien i es grafien detalladament les cases existents també les altres construccions a efectes informatius i per a millorar el control del territori en els anys propers.

Un instrument interessant per a ajustar les mesures de protecció és la utilització de la corresponent cartografia informàtica 1/5.000 (1/10.000), que derivarà dels actuals plànols sèrie 6, dibuixats per capes, on es detallen els aspectes més palesos de l'impacte de les edificacions en el territori.

DETERMINACIONS DE LES NORMES SUBSIDIÀRIES ACTUALS SOBRE EL TEMA.

Les Normes Subsidiàries actuals actuen definint les zones següents:

Àrees de sòl d'especial protecció

Subsecció Àrees de Valor Forestal i Paisatgístic.

On inclou els terrenys de fort pendent que tenen un interès paisatgístic particular.

En aquesta àrea prohibeix qualsevol edificació així com els usos extractius

Àrees de sòl lliure permanent.

És a tir, els tossals que, a més a més del seu valor com a elements de paisatge, inclouen restes arqueològiques d'interès. Són elements de paisatge i de memòria col·lectiva.

En aquesta àrea prohibeix qualsevol edificació així com els usos extractius, així com qualsevol moviment de terres.

Àrees de sòl lliure permanent.

Compren els terrenys del sud de la població. Que necessiten una protecció en vistes a la seva posició singular..

En aquest espai es permeten els petits magatzems agrícoles i es prohibeixen: l'habitatge, els garatges, les indústries i els tallers mecànics.

Àrees de reserva de creixement

Es tracta de terrenys proper al nucli urbà, al Nord i Oest, on cal limitar els usos futurs en atenció al creixement futur de la població.

En aquesta àrea es fixa una parcel·la mínima per a edificar de 5.000 m² i altres limitacions secundàries. S'hi permeten els magatzems de menys de 250 m² i l'extracció de terres, i es prohibeixen els usos residencials, agropecuaris i industrials.

Àrees d'usos restringits.

Es tracta dels terrenys amb edificis agrícoles, predominantment granges, on cal preveure una millora atesa la seva proximitat al nucli urbà.

S'hi fixa una superfície mínima de 5.000 m² i altres paràmetres d'edificació. Es permeten els edificis de magatzem agrícola, habitatge rural, hivernacle, equipaments, etc. Mentre que, paradoxalment, es prohibeixen les granges i l'ús industrial.

Sòl de valor agrícola.

Àrea més genèrica, on es fixa l'objectiu de fer compatible l'edificació amb el conreu, "evitant la formació de nuclis de població"

En aquest cas, la parcel·la mínima és de 10.000 m² i es permeten tots els usos relacionats amb la producció agrícola.

Aquesta ordenació es basa en un conjunt massa gran de zones i amb poca atenció a la cartografia dels elements urbans i a les condicions concretes de transformació del territori. Aparentment és complexa, però, en realitat simplifica massa l'ordenació urbanística del sòl no urbanitzable, la dirigeix vers conceptes molt abstractes i poc relacionats amb l'estructura real del territori, la seva estructura i les seves inevitables variacions i matisos, que només es poden tractar amb una cartografia més detallada.

LES DETERMINACIONS DEL POUM EN RELACIÓ A AQUEST TEMA.

Pel que es veu en el punt anterior, la regulació del sòl urbanitzable, basada en una divisió zonal, unes parcel·les mínimes molt "generoses", i una regulació d'usos relativament oberta, entra fàcilment en contradicció amb des disposicions de la Llei d'Urbanisme vigent i és necessari un canvi radical del concepte i les modalitats d'intervenció en el sòl no urbanitzable.

Seguin la metodologia utilitzada per l'equip en els darrers treballs de planejament i les determinacions de la Llei d'Urbanisme, es proposa centrar l'actuació en una ordenança que tingui en compte totes les possibles operacions de transformació del territori, els seus valors i límits. Paral·lelament a la confecció d'un plànol detallat en el qual es grafiiin els diversos sistemes territorials a què abans s'ha fet referència, conjuntament amb totes i cadascuna de les construccions que avui existeixen en aquest territori.

La base d'aquest plànol serà el plànol de la situació actual del sòl urbà, amb la grafia de tots els sistemes territorials, a què abans s'ha fet referència. Aquest plànol s'ha elaborat sobre la base digital del plànol 1/5.000 de l'institut cartogràfic, malgrat que en aquest document es presenti sintetitzat a escala 1/10.000.

En aquest plànol s'assenyalen UNES ESTRUCTURES MORFOLÒGIQUES DE REFERÈNCIA, en base als quals es modularan posteriorment les condicions de transformació del territori. **El plànol d'informació, de fet, esdevé plànol d'ordenació.**

El segon instrument és la normativa d'edificació i també de protecció del paisatge.

En aquesta Normativa, contra la complexitat de la regulació de les zones en que es basen les Normes Subsidiàries, només es defineixen dues zones:

- A) ÀREA AGRÍCOLA
- B) ÀREA DE PROTECCIÓ INTEGRAL I PAISATGÍSTICA.

La complexitat del territori no cal que es reflecteixi en la multiplicació de zones sinó en la regulació dels **elements de referència que, en aquest cas denominem Estructures Morfològiques de Referència.**

En el cas d'Almacelles aquests elements seran:

a) Elements de vialitat

Es diferencien els camins que pertanyen a les següents categories:

1. Autovies i variants.
2. Carreteres existents.
3. Camins estructuradors o de categoria 1. Entre els quals s'inclouen els camins principals dels teixits agraris i les derivacions que s'han definit en aquesta revisió del pla general.
4. Camins de pas. intermedis o de categoria 2.

b) Sistema de reg

1. Canals
2. Sèquies
3. Basses

c) Edificis

A efectes de la regulació de les condicions d'edificabilitat i d'ús dels edificis, en els plànols d'ordenació es fa un inventari dels edificis existents. Els quals es classifiquen en els següents grups:

1. Cases rurals.
2. Magatzems i Indústries.
3. Granges i altres instal·lacions agrícoles.
4. Equipaments.

d) Forests i Masses de vegetació.

En la Normativa s'inclou la regulació de cadascun d'aquests elements del territori, que remet als grafismes inclosos en el plànol d'ordenació sèrie 6-

El pla en la perspectiva de la Llei d'Urbanisme.

En les versions més tradicionals de l'urbanisme, el territori s'ha considerat com àmbit separat de la ciutat. Com a negatiu del creixement urbanístic pròpiament dit. Fins a les darreres dècades del segle XX, l'urbanisme havia estat exclusivament un afer de creació i conformació de ciutats.

La protecció del territori - urbanísticament: el sòl no urbanitzable - s'ha limitat a l'establiment d'unes condicions d'edificació restrictives, entorn d'un habitatge cada 1 o 2 Hectàrees (en el cas d'Almacelles és menor), la condició de no formació d'un nucli de població i alguna regulació del traçat de camins i de protecció dels cursos d'aigua.

El POUM ha de començar a superar aquesta òptica, reconeixent els usos del territori del municipi. En conseqüència d'aquesta lectura fixa una estructura de camins principals. I fa dependre d'ella els usos i construccions.

S'ha de tenir en compte que **les infraestructures territorials tenen l'origen en un problema d'ordenació concret, no depenen de conceptes generalistes** Per exemple, els camins tenen l'origen en l'estructura del reg, en l'explotació dels camps i en la geometria del repartiment de l'accessibilitat entre les parcel·les. .

Alhora que tenen una forma motivada per la tecnologia del transport de cada període històric. Precisament és en aquesta tecnologia on es troben els fonaments de les seves pautes de traçat: les formes de repartiment dels camps, desnivells, els radis de corbatura dels eixos viaris, els ponts, talussos, etc.

Aquests motius reforcen la idea de centrar l'ordenació en elements del territori grafats i inventariats en el plànol d'ordenació.

En el cas de les cases rurals, atesa la situació i problemàtica d'aquestes construccions en el territori, s'ha optat per reconèixer les existents mitjançant el catàleg i la cartografia. Es tracta de cases de diversos origen, que tenen una clara funció de fixació de la població agrícola en el territori, malgrat que en molts casos no tenen el caràcter històric monumental de les d'altres comarques. El catàleg i la cartografia hauran de ser el punt de partida de la millora del patrimoni de cases rurals existents.

A més a més, la Llei d'Urbanisme de Catalunya estableix un altre tipus de condicions.

Prioritàriament defineix el **desenvolupament urbanístic sostenible**, com a ús racional del territori, en el qual s'interrelacionen el creixement urbanístic, els recursos naturals i els valors culturals. D'aquesta manera, més enllà de les condicions geomètriques, altures, superfícies, separacions, etc., vincula les construccions i, en general, el desenvolupament urbanístic, les obertures i modificacions de camins, l'explotació agrària, les construccions en el sòl no urbanitzable, etc., amb els recursos naturals.

El sòl és un recurs natural limitat, i, per tant, és necessari protegir-lo. La protecció no pot ser abstracta, sinó referida a construccions concretes i a la materialitat del territori.

Per aquest motiu les determinacions del pla en el sòl no urbanitzable també són referides a les conclusions del corresponent Estudi Ambiental.

En aquest estudi es fixaren els valors i fragilitats del territori material, conreat o no. Així com les condicions derivades del cicle de l'aigua.